

Eesti mereala planeering

Planeeringu eelnõu (põhilahenduse) ja mõjude hindamise aruande eelnõu avaliku väljapaneku järgne avalik arutelu Saaremaal

Aeg: 18.08.2020 kl 16.00-18.30

Koht: Kultuurivara saal, Tallinna 6, Kuressaare, Saaremaa

Osalejad: Eraldi registreerimislehel. Nimekirjaga tutvumiseks võtta ühendust planeeringu koostamise korraldajaga.

Protokollija (salvestuselt): Kairit Kase

Kohtumise eesmärk: Eesti mereala planeeringu põhilahenduse ja avalikul väljapanekul esitatud ettepanekute tutvustus ning arutelu

Päevakava (slaidikava mereala portaalis):

1. Lühülevaade senisest protsessist. Eesti mereala kasutuses strateegilised suunad.
2. Planeeringu ja mõjude hindamise ülesehitus.
3. Mereplaneering teemade ja laekunud tagasiside ülevaade.
4. Planeeringu edasine ajakava.
5. Küsimused ja vastused.

Küsimustele vastasid: T. Lepland (Rahandusministeerium), K-L. Ennok (Rahandusministeerium), P. Metspalu (Hendrikson&Ko).

Arutelu, küsimused ja ettepanekud:

- Leian, et see planeering ei puuduta absoluuselt traalpüüki. Koostatav planeering kahjustab oluliselt Eesti kalurite huve. Selge on see, et läbiviidud väljapanek koroonaa kõige sūgavamal ajal, näitab seda, et planeeringut on tehtud kiirustades, paksude ja ilusate rahakottide mõjul, keda ka siin saalis on näha ja nende huvisid arvestades. Arvan, et see planeering on meie teadlaste poolt valesti hinnatud ja seda tuleb kindlasti veel palju arutada. Meie selle planeeringu ja asjadega nõus pole.
 - Kõiki ettepanekuid, mida ei ole jõutud teha või soovitakse teha, võib teha. See planeering pole kaugeltki veel valmis ja on hetkel põhilahenduses. Üks avalikustamine on veel ees. Kui teil on selgeid ettepanekuid, kuidas planeeringut peaks parandama/muutma, siis need on teretulnud.
- Arendaja, kes seda ilmselt rahastab, palus mul hakata tegelema traalpüügi asemel kalakasvatusega. Tahaksin vastata sellele inimesele, kes siin täna saalis on, et vaadaku ise, millega ta tegeleb.
 - Tegemist on riikliku planeeringuga ning seda pole ühegi arendaja poolt rahastatud, vaid see on rahandusministeeriumi poolt koostatav.
- Esimene vastuväide on selline: keskkonnamõju strateegiline hindamine ei saa tugineda väidetele, oletustele ja arvamustele. Kui vastavad uuringud puuduvad, siis tuleb keskkonnamõju strateegilist hindamist täiendada. Seega tuleb keskkonnamõju strateegilise

hindamise menetluse käigus läbi viia koelmualade kaardistamise uuring. Selle uuringu tulemustest sõltub otseselt tuulepargi lubatavus piirkonnas. Sellist uuringut ei saa edasi lükata keskkonnamõjude uuringu tasandile, sest strateegiliste otsuste ja valikute tegemine toimub KSH tasandil. Ja siit omakorda küsimused: 1) Kas koelmualade hindamisel oli ainsaks kriteeriumiks mereala sügavus? 2) Millele tuginedes on kalastiku osas määratletud tundliku alana ainult alla 5-meetrised merealad? 3) Kas planeeringu piirkonnas elavad ja koevad muud kalaliigid lisaks ahvenale ja kohale? 4) KSH-s on leitud, et teatud kalaliikide, nagu Läänemere lesta ja räime, koelmud kattuvad vaid osaliselt planeeringu eskiisis olevate tuuleenergia tootmisaladega, siis mille alusel on see järeldus tehtud? 5) Kas planeeringuala ja räimede koelmuala osaline kattuvus tähendab, et oluline mõju puudub? 6) Kui KSH kohaselt võib väiksemgi koelmuala kahjustada lokaalselt populatsiooni, siis millele tuginedes on otsustatud uuringute tegemine KSH tasandil tegemata jätta?

- Täname konkreetsete küsimuste eest, me vastame neile ka kirjalikult ja kaasame vastuste koostamisse eksperte. Mõjude hindamise töögruppi kuuluvad Tartu Ülikooli Eesti Mereinstituudi teadlased, kes on andnud hinnanguid tuginedes senisele teadustööle, senistele uuringutele, mh Helcomi raames tehtud projekti Pan Baltic Scope koelmualade kaarte on kasutusele võetud. Tõsi, neid on üldistatud. Meie ekspertide selge seisukoht on, et kõikide kalaliikide lõikes tervikuna neid koelmualasid konkreetsetelt koordinaatidega üleriigilises planeeringus paika panna ei saa. Tõepoolest on seatud kohustus seda teemat täpsemalt hinnata konkreetsetes hoonestusloa staadiumis, kus on juba teada, millised tuulikud kuhu tulevad ja millised on konkreetsete mõjud. Eesti mereala katvaid uuringuid kõikide kalaliikide osas kogu mereala puhul koelmualade osas ei olegi tehtud. On uuringuid räime kohta, mida oleme kasutanud selles töös. Eile saime avalikul arutelul teada, et on veel üks uuring mh Saaremaa Tagalahas, mida me ei ole veel jõudnud arvestada, aga mida me kindlasti vaatame ning vajaduse ja sobivuse korral arvesse võtame. Detailsed küsimused kindlasti palun edastage meile. Me saame need ekspertidega läbi vaadata. Kui teil on viidata mingisuguseid uuringuid, mida me ei ole kasutanud ja mida me võiksime kasutada, siis see info on ka vägagi teretulnud. Siis me saame mõjude hindamist täpsustada. Meie eksperdid on andnud hinnanguid tuginedes senistele uuringutele. Eks tuleb ekspertide käest veel küsida, kas nad on endas kindlad, aga nii on nad mõjusid hinnanud. Need mereinstituudi eksperdid, kes on uuringuid teinud ka siin Saaremaa ümbruses, on need samad eksperdid, kes on ka meie töögrupis. Kui see hetkel ei tule mõjude hindamise aruandes päris täpselt välja, siis me peame aruannet täpsustama.
- Püüan vaadelda neid protsesse sellise terve mõistuse seisukoha pealt. Mulle torkas silma alguses üks lähtekoht, mis oli eeldusena visioonis ja kui kodanikud küsimusi esitasid, siis sain kinnituse sellele, et see on viga või teadlikult sinna sisse kirjutatud: arvestatakse olemasolevate teadmistega. Mulle tundus, et see tähendab seda, et mille kohta teadmisi ei ole, siis loetakse see nõ toetavaks asjaoluks, et protsessiga edasi minna. Minu arvates see on viga. Kui te isegi kirjeldasite koelmute kohta, et tegelikult selliseid mastaapseid uuringuid ei olegi üldse, siis see kinnitas minu arusaama sellest, et siis loetakse, et potentsiaalselt probleemi pole, kuna me ei tea, et teda oleks. Minu arvates on teadmispõhisus üks põhimõtteline viga planeeringutega edasiliikumiseks mingite arengute suhtes. Asjade suhtes, milles teadmised puuduvad, ei saa teha toetavaid otsuseid. Kui uuringut ei ole, siis positiivset otsust tuuleparkide rajamiseks teha ei saa ega tohi. Saab teha ainult siis, kui on vastupidine olukord olemas. Praegu on juttu kaladest. Kalavarude seisukord muutub pidevalt ja meil tegelikult pole vastuseid, miks ta muutub. Sellega ma tahan öelda ainult seda, et seda tajuvad

ka lihtsalt rannaääres elavad inimesed ja sellele lihtsale küsimusele meil tegelikult pole täna vastuseid. Siin me toome sisse väga jõulisi muutujaid ehk tegelikult me toome sisse veel rohkem teadmatust, mille mõju me tegelikult ei tea. Kas on olemas uuringuid või rahvusvahelist praktikat selle kohta, kuidas arvestatakse arvestatakse tuulepargi raames tekkivat potentsiaalselt vibratsiooni nii kalade kudemisele ja muudele liikumistele?

- Ma usaldan meie meeskonna eksperte, kes on kindlasti kasutanud olemasolevaid uuringuid. Me tegelikult tegeleme pikaajalise riigi strateegilise plaaniga. Ühelt poolt on õige, et me ei tohiks justkui midagi otsustada, siis kui meil ei ole konkreetseid teaduslikke kohapõhiseid uuringuid. Tegelikult strateegilises planeerimises peame piiratud teabe olukorras langetama siiski mingeid otsuseid, suundi võtma ja teadvustama ettevaatustpõhimõtteid. Võtma arvesse, et asjad on keerulised ja tegureid on palju. Mingid suunad me peame seadma, sest muidu me olemegi otsustamatuse olukorras. Õelda, et Eesti mereala ei ole piisavalt uuritud on väga lihtne. Koguaeg saab öelda, et uurida võiks rohkem, täpsemalt, põhjalikumalt, koosmõjusid süvendatult jne. Aga suuniseid me peame seadma ja oleme seisukohal, et võimalikke ohte ja negatiivseid mõjusid on võimalik leevendada, seades selliseid tingimusi, kus mõjud oleksid arvesse võetud. Nende tingimustega, mis sätestavad kohapõhiste uuringute koostamise vajaduse, saame ohtusid leevendada.
- Sain kinnitust, et seda projekti rahastab Eesti riik. Vaadates saalisistujate huvigruppi, on näha, kelle surve all see toimub. Nabala kaevanduste sulgemisel riik kinnitas, et kõik toimub nende kontrolli all, kuid tegelikult ei toimunud. Oluline järeldus on see, et Eesti inimene usaldab riiki ja omavalitsust. Tema on passiivne ning usub, et riik ja omavalitsus kaitseb tema õiguseid ja mõtleb tema eest. See põhimõte, et kui teadmist ei ole, siis tuleb edasi liikuda, ei pea paika. Sel juhul me ei kaitse inimest. Inimese kaitsemine tähendab elukeskkonna kaitset. Ärihuvid ei ole inimese huvid. Pigem uurime 5-10 aastat kauem, kui võtta vastu midagi. Peame olema pigem konservatiivsed, sest siin tehtud viga pole võimalik hiljem parandada. Hiiumaa meretuulepargi puhul oli tegemist maailma suurema tuulepargiga, mis ületas senise suurima tuulepargi mahu kaks korda. Ei pea olema ekspert, et aru saada, et siin on midagi valesti. Eestis ei pea olema senisest suurimast tuulepargist kaks korda suuremat tuuleparki. Kuski on loogika viga. Siin ei pea olema ekspert, vaid tuleb suuta mõelda terviklikult. Need on asjad, mida uuringutega on raske välja tuua, kuid riik ja omavalitsus peaksid võtma positsiooni tervest mõistusest lähtuvalt. Kui meil ei ole teadmisi, siis me ei tohi edasi liikuda. See on meie elukeskkond.
- Mereala planeerigu puhul on tehtud uuringuid, näiteks hüljeste ja lindude kohta. On välja töötatud majandusmõjude mudel. Tervet Eestit katvat kõikide kalaliikide koelmualade uuringut, mis võtaks aega võib-olla rohkem kui 10 aastat, pole Eesti mereala planeeringus tehtud.
- Vrakk on taastumatu loodusvara, mida me oleme Läänemeres nautimas. Mujal maailmas puudub selline varandus. Hetkel jälgib meie protsessi mitte ainult Eesti, vaid Ameerika Ühendriikide, Inglismaa, Saksamaa arheoloogide seltskond, kes soovivad teada, kuidas meie protsess lõpeb. Tegelikult puuduvad meil igasugused vraki uuringud. Me räägime teaduspõhisest lähenemisest merele. Me ei näe pinnalt laevavrakki, mis on vee all, mille veest väljaulatuv ala osa on umbes 30 cm. Tagalahe kalakasvatuse aruande puhul oli kirjas, et igasugune mõju puudub ümbritsevale keskkonnale. Kui me räägime, et kalakasvatuse tuleb arendada või subsideerida, siis mõju vrakkidele selles osas puudub. Kogu see uuring puudub, puuduvad vrakkide asukohad, puuduvad vrakkide identifitseerimised. Viimased skaneerimised

tehti 1984 Liivi lahes. Nüüd on tulnud peale viimased uued skaneerimised merele, mis on väga värsked ja analüüsimate, kus tegelikult vrakkide asukohti ei teata. On kirjas, et kõik, mis on vanem kui 100 aastat, on kultuuripärand. Kui me ehitame tuulepargi juhuslikult Saaremaa loode nurka, liitume UNESCO-ga ja selgub, et need laevavrakid, mis on keset tuulikuid, on maailmapärandi- või kaitsealused objektid. Mis siis toimuma hakkab? Sellel juhul me peame loobuma UNESCO-ga liitumisest jne. Ilma uuringuteta oleme olukorras, kus lähtume tunnetusest.

- Soovitame detailsed küsimused meile edastada kirjalikult, kuna kõiki teemasid ilmselt ei jõua arutelul detailselt käsitleda ja neid küsimusi tuleb kindlasti arutada ka Muinsuskaitseametiga. Oleme vrakkide temaatikat käsitlenud koostöös Muinsuskaitseametiga, kes on antud juhul planeeringu juures valdkonna eest vastutav ametkond.
- Planeering pole kindlasti ärimeeste või mõne konkreetse huvigrupi poolt survestatud. Näiteks tuuleenergeetika arendajad, kes on meie üks huvigrupp, kuid mitte ainuke, saavad kinnitada, et me pole neile väga palju vastu tulnud, vastupidi, ning oleme väga palju pingutanud, et leida üldse neile võimalusi arendustegevuseks. Selle planeeringu kaudu täidab Eesti riiklike taastuvenergeetika eesmärgi. Palume omalt poolt, et hoiaksite oma küsimused konkreetseks, et sõnavõtt ei läheks väga pikaks, muidu ei jõua me lihtsalt kõigele vastata.
- On rida teemasid, mida pole käsitletud või käsitlus on puudulik. Kui tuulepargid kolivad maa pealt või rannikult kaugemale ja on sügavamal kui 20 meetrit, siis konflikt traalikalandusega aina suureneb. Traalipüügi andmeid tuleks uuendada, kuna mõnes kohas on konflikt isegi suuremaks läinud võrreldes 2014-2017. aastatega. Teemad, mis vajaksid vastust on näiteks (täpsemad küsimused saadetakse kirjalikult): kui lai on kaablite ümber olev koridor, kus ei tohi traalpüügiga tegeleda või kui laiad on tuuleparkide ümber need alad. Siin on veel rida asju ja kindlasti saadame oma küsimused ka kirjalikult.
 - Täna räägime siin sellest, kuhu on üldse edaspidi võimalik detailsemaid tuuleenergeetika arendusalasid rajada. Me ei räägi täna sellest, kuhu konkreetne tuulik pannakse, vaid kus Eesti merealal kõiki erinevaid huvisid arvestades võiks hakata detailsemalt uurima või arendusprojekte tegema. Tuulikute konkreetsetest vahedest me ei räägi (küsimustele vastatakse kirjalikult).
- Küsimus printsiibi kohta – kas meil on teada kalade kudemisalad. Euroopa Liidu planeerimisloogika ütleb väga täpselt keskkonnamõju uuringute kohta: kui ei ole informatsiooni ühe või teise keskkonnamõju kohta, siis peab arvestama, et on keskkonnamõju. Me peame Euroopa Liidu planeerimisloogikast lähtuma, et keskkonna mõjud on olemas. Kas te lähtute Euroopa Liidus kehtivatest planeerimise põhimõtetest või valetate rahvale vastupidist?
 - . Oleme aluseks võtnud Euroopa Komisjoni keskkonnamõjude strateegilise hindamise viimase juhendi. Juhend toob välja, et strateegilisel tasandil (üldisel tasandil) on õige lähenemine samm-sammult edasi liikuda, tuues välja tundlikud alad praeguse ekspertteadmise põhjal. Ütleme välja ka seda, et täpsemad uuringud on vajalikud ja mõjusid tuleb leevendada ka kohapõhiselt. Kalastiku jaoks tundlikud alad on kaardistatud ettevaatuspõhimõttest lähtuvalt ja on erinevate temade juures ka välistavaks teguriks.

Näiteks, kui räägime kalakasvatustest, siis tundlike alade kaardistus koelmualade puhul on kalakasvatuse välistavaks teguriks, et nõ ette vaadata ja juba kohe mõjud leevendada.

- Mereseire on piirivalve üks funktsioone. Meie rannik on täis mereseire radareid, kaasa arvatud üks on Undva otsas. Kas tuulikutel on mõju mereseireradadele? Kas te käsitlete seda piirivalvefunktsioonina või mujal?
 - Tuuleenergeetika peatükis on eraldi tingimus mereseireradaritele ja selle teema osas oleme teinud koostööd Politsei- ja Piirivalveametiga ning Siseministeeriumiga, et mõjusid välja selgitada ja mereseire töö oleks tagatud. Tingimus on järgnev - Mereseireradarite mereraadioside töövõime tagamiseks ning riigipiiri kaitseks on vajalik teha koostööd Politsei- ja Piirivalveametiga ja vajadusel läbi viia eraldi uuring seireradaritele.
- Seega vastus on ei, et ei ole arvestatud.
 - On küll arvestatud, see tingimus tagabki mereseireradarite töövõime. Piirivalve eest vastutav Siseministeerium on planeeringulahendusest teadlik ja neile on lahendus sobinud. Neil on võimalik oma tööd teha ka kompensatsioonimehhanismide kaudu. See ei anna üleriigilist tuumikfunktsiooni, aga vajalik investering on võimalik teha koostöös arendajaga nii, et riigipiir saab valvatud. Selles osas on koostöö toimunud ja see on turvaline lahendus. Siseministeerium vastutab valdkonna eest ja meie oleme nende sisendile tuginenud.
- Kui arendaja arendab merealas määratud tuuleenergeetika alasid, siis kas tuleb teha uus lindude rände uuring või see tehtud uuring on piisav tulevikku silmas pidades?
 - On seatud nõue koostöös linnustiku eksperdiga täpsustada mõjusid lindudele kavandatava tegevuse mahu, täpse asukoha ja tehnilise lahenduse valguses. Vajadusel tuleb viia läbi täiendavad uuringud ja seada keskkonnameetmed. Linnustiku ekspert peab olema kaasatud hoonestusloa taotlemisel ja keskkonnamõju hindamise menetluses.
- Kaardile on märgitud maismaalindude koridorid, kuid miks ei ole märgitud veelindude rändealadid?
 - Maismaalindude rändekoridorid on eraldi märgitud, kuna see on veel täiendav osa, mida vaadati. Sensitiivsed alad käsitlevad peatumisaladid ja rändekoridore. Seal ongi võetud kõik kokku ja näidatud suurte aladena, mitte konkreetsete nooltena.
- Keskkonnaamet esitas teile märkuse, et antud uuringus on arvestatud veelindude talviseid rändealadid, aga pole arvestatud kevadist ja sügist sulgimisperioodi. Rahandusministeerium vastas, et täiendavaid uuringuid läbi ei viida, lähtutakse olemasolevatest andmetest. Arvestatud on linnuliikluses ¼, mida pole sellel kaardil isegi näidatud. Tegelikult pole üldse mingeid uuringuid tehtud. Kohtumise alguses ütlesite, et on tehtud linnurände uuringuid, siis jah, uuringuid Eestis on väga palju tehtud, kuid antud dokumendi koostamiseks või keskkonnamõjude hindamiseks ei ole tehtud ühtegi uuringut.
 - Siin võib olla segadus selles, et mis on uuring. Kas uuring on see, mis on väliuuring, mis detailselt võtab mingisuguseid proove, teostatakse vaatluseid, või on uuring see, kui kogu Eesti mereala andmestik võetakse kokku ja selle pealt saadakse tervikpilt. Need on erinevad lähenemised. Strateegilisel tasandil me linnuradarit püsti ei pane ja sellist uuringut tõesti ei teosta.

- Saaremaa läänerrannikult ei lähe läbi arktilist linnurännet – kas te tahate seda öelda? Joonisel pole selle kohta ühtegi kriipsu. Meil on rahvuspark – kus need veelinnu lendavad? Linnud ei seisa ühe koha peal, nad lendavad Aafrikast kuni Põhja-Jäämereni. Praegu käib juba sügisränne, kuid teil pole ühtegi kriipsu selle kohta.
 - Rahvuspark on kaardil olemas ning kuulub sensitiivse ala alla. Meie oleme lähtunud erialaliidu sisendist ja nemad on kinnitanud, et see on tuuleenergeetika arendamiseks lindude jaoks kõige ohutum koht. Oleme lähtunud Eesti parimast teadmisest. Hoonestusloa staadiumis seiratakse vajadusel linde detailsemalt.
- Lääne pool on hästi suur lindude rändeala. Linnud ei lenda ühte joont pidi. Meil on Sõrves linnujaam, üle 20 aasta on andmeid, kust kuhu kui palju linde. Lindude ränne on rahvusvaheline asi, see puudutab nii Soomet, Rootsit kui ka Venemaad.
 - Lindude ränne ongi väga rahvusvaheline teema. Ornitoloogia Ühingu uuringus on skemaatilist infot palju rohkem, kui sellele koondkaardile on suudetud kokku pressida. Ühingu uuringus on laiemad kaardid, mis näitavad rännet laiemalt Soome, Läti jne poole.
- Tekkis küsimus, kas Vilsandile ja Lääne-Saaremaale tõesti linnud tulevad mööda poolsaare rannikut? Sain vastuseks loomulikult mitte, nad tulevad üle mere. Kaardil märgitud informatsioon kitsate koridoridena on vale. Tegelikult lindude rändeala on palju laiem. Sunnite linde tulema Vilsandi alale ja mujale Lääne-Saaremaale piki Sõrve poolsaart mööda rannikut. Spetsialist, kes tunneb Vilsandi lindude rännet, ütles, et see on vale.
 - Need nooled, mis kaardil on, näitavad maismaalindude liikumist. Kordan veelkord sensitiivsed alad käsitlevad nii peatumisalasid kui ka rändekoridore. Küsime Ornitoloogia Ühingult üle ja vajadusel täpsustame. Meil on Ühinguga olnud mitmeaastane koostöö ja selle käigus on nad öelnud, et tuuleala nr 2 puhul suurt konflikti pole. Küll aga järgmises tasandis tuleb koostööd teha linnustiku eksperdiga ja täpsemaid mõjusid linnustikule hinnata.
- Eesti mereplaneeringus on puudu väga palju asju. Praeguse planeeringu suund on energeetiliste lahenduste leidmine, kuid ei tohi unustada, et kala tahetakse süüa igapäevaselt. Meie klassikalised suunad on olnud metsamajandus, põllumajandus ja kalandus. Toetan väga täpset kalakoelmute kaardi valmimist, sest mida rohkem on meil kalu, seda rohkem on nii lindudel kui ka inimestel tegevust.
 - Mereala planeeringuga käsitleme kõiki erinevaid merekasutusi, mitte ainult energeetikat.
- Kuidas tuulikualadel traalida saab? Kas sinna pannakse valgusfoorid?
 - Valgusfoore pole vaja. Tuulikute omavaheline vahemaa tuleneb varjutuse suurusest tuulikupargis. Keskelt läbi on see 8 rootori diameetrit, rootori diameeter on 165-200 meetrit. 200 meetrit korda 8 diameetrit annab vahemaa, mis jääb kahe tuuliku vahele. Selle vahemaa ulatuses on võimalik tavapärase väikelaevade liiklemine. Sellistel aladel traalida ei saa. Traalmisalade kattuvus tuulealadega on välja toodud ja hinnang antud. *Lähtuvalt laekunud kirjalikest ettepanekutest ja küsimustest vaadatakse see teema uuesti üle ja tehakse ka kogukonnaga täiendavat koostööd.*
- Me istume siin, et arendajal oleks võimalus ette võtta must-valgelt faktiline materjal edasise hoonestusloa protsessiga tegelemiseks. See materjal peaks olema ühelt poolt sisend arendajale ja teiselt poolt kaitse kogukonnale. Hetkel üks kaitstavamaid objekte on

laevavrakid. Nende uuringud puuduvad, puuduvad elementaarsed sonariuuringud Liivi lahe kohta. Puuduvad sonari skaneeringud, mis võiksid üldse aimu anda, mis vee all toimub. Uus muinsuskaitse seadus on vastu võetud suunaga ühineda UNESCO maailmapärandi programmiga. Kui võtta aluseks teie planeering, siis olete kirjutanud nii: muinsuskaitse osas mereala planeeringu mõjutusi ei kavandata ja säilib olemasolev olukord. Me lähtume rahvusvahelise kultuurikaitse arendamisel olukorrast, kus uuringud puuduvad ja ka tulevikus ei kavandata. Samas teie enda kavas on kirjas, et tegite vrakkide alad, kus Muinsuskaitseamet ütleb, et peaks olema vrakid teisaldatud. 2 vrakki on kavandatavas tuulealas. Teie lahendus näeb ette, et 20 vrakki viiakse hoiualale. Olete te kunagi ühtegi vrakki teisaldanud? Ainsana Eestis oleme meie teisaldanud Läänemeres 2 vrakki. See oli 20-meetrine, kuid selles tuulealas on 50-meetrine. Ma tahaks näha arendajat, kes vastavalt teie enda paberile, võtab ühe 50-meetrise vraki ja viib selle hoiualale Paldiskisse Pakri saarte kõrvale. Distant on 150 miili, teisaldamise jooksul jõuab kraana kiirust arendada umbes 2 sõlme, mille tõttu kestab see transport 3 ööpäeva. Ühtegi laevavrakki pole võimalik viia sellisesse kohta sellises vahemaas. See on utopiline ja arendajale on see väga kallis. Kolmas teema: meil puuduvad arendajale ette nähtud uuringud. Hetkel arendaja peab lugema ametniku silmist välja, mis uuringuid vaja teha on. Meie dokumendi eesmärk on see, et anda konkreetne sisend arendajale, et ta ei sõltuks enam ametniku suvast. Meil puudub igasugune sisend. Dokument ei käsitle rahvusvahelist kultuurikaitset mitte ühestki otsast. See jätab arendaja tõmbetuulte kätte ja ametniku meelevalda. Muinsuskaitse ei pane ühtegi uurimismeetodit ega aruannet paika. Koostatav dokument peaks andma kaitse ametniku vastu. Igasugune uuring vrakkide asukoha kohta selles piirkonnas puudub, metoodiline sisend puudub. See on teema, mis vajab kindlasti käsitlemist enne lõpparuande valmimist. Kaasake ka eksperte ning ärge lähtude umbtähtsusest lähenemist, mis hiljem toob tohutult probleeme. Loodan, et selle dokumendiga saab probleemide hulka vähendada. Hetkel paneb dokument arendaja olukorda, kus ta peab teisaldama 20 vrakki 150 miili kaugusele, mille väärtus on arvatavasti miljonites. See on utopiline.

- Planeering ei pane sellist kohustust, teisaldamist on nähtud vaid võimalusena. Vrakide säilitusalade kaart on tulnud avalikul väljapanekul olnud materjalile sisse, kus Muinsuskaitseamet koostöös Kultuuriministeeriumiga tegi ettepaneku need neli ala lisada. Saame Teie kirjaliku ettepaneku valguses temaatika uuesti üle vaadata ja vajadusel täiendada.